

του Μιχαήλ Χούλη, Θεολόγου

Πλησίασε κάποτε ένας νέος άνθρωπος τον Ιησού και τον ρώτησε: «Αγαθέ διδάσκαλε, τι καλό να κάνω για ν' αποκτήσω αιώνια ζωή;» Ο Ιησούς τού είπε: «Γιατί με ονομάζεις αγαθό; Κανένας δεν είναι αγαθός, παρά μόνο ένας, ο Θεός! Αν θέλεις πάντως να μπεις στη ζωή, τήρησε τις εντολές». «Ποιες;», του λέει εκείνος. Κι ο Ιησούς είπε: «Το να μη σκοτώσεις, μη μοιχεύσεις, μην κλέψεις, μην ψευδομαρτυρήσεις, τίμα τον πατέρα και τη μητέρα σου και αγάπα τον πλησίον σου όπως τον εαυτόν σου». «Όλα αυτά τα τηρώ από πολύ μικρός», του λέει ο νεαρός. Σε τι ακόμα υστερώ;» Ο Ιησούς τού απάντησε: «Αν θέλεις να γίνεις τέλειος, πήγαινε πούλησε τα υπάρχοντά σου και δώσε τα χρήματα στους φτωχούς, και θα έχεις θησαυρό στους ουρανούς. Κι έλα να με ακολουθήσεις». Μόλις άκουσε την απάντηση ο νεαρός, έφυγε λυπημένος, γιατί είχε πολλά κτήματα. Τότε ο Ιησούς είπε στους μαθητές του: «Αλήθεια σας λέγω, ότι δύσκολα θα μπει πλούσιος άνθρωπος στη βασιλεία των ουρανών. Πάλι σας λέγω, ότι είναι ευκολότερο να περάσει καμήλα από την τρύπα μιας βελόνας -ιουδαϊκή παροιμία που δηλώνει το αδύνατον- παρά να μπει πλούσιος στη βασιλεία του Θεού». Όταν τ' άκουσαν οι μαθητές Του, ένιωσαν μεγάλη κατάπληξη κι έλεγαν: «Τότε ποιος μπορεί να σωθεί;» Ο Ιησούς τούς κοίταξε και είπε: «Αυτό είναι αδύνατο για τους ανθρώπους. Για το Θεό όμως όλα είναι δυνατά» (Μθ. 19,16-26/ Μκ. 10,17-31/ Λκ. 18,18-30).

Αυτή η συζήτηση του Ιησού με έναν νέο και πολύ πλούσιο Ιουδαίο διασώζεται και από τους τρεις συνοπτικούς ευαγγελιστές και υπογραμμίζει την ανάγκη: της θυσίας των χριστιανών (καθώς και την ψυχική αποδέσμευση από βιοτικές εξαρτήσεις) και της άρσης του σταυρού τους, ώστε να μοιάσουν με τον Θεάνθρωπο Ιησού που ανέβηκε στο Σταυρό για χάρη όλων (βλ. «Ορθόδοξα μηνύματα», Σταύρου Φωτίου, εκδ. Μ. Γρηγόρης, Αθ. 2000 και «Το κατά Μάρκον Ευαγγέλιο», Ιω. Καραβιδόπουλου, εκδ. 'Π. Πουρναρά', Θεσσαλ. 1988). Ο συνομιλητής του Ιησού, αν και διαθέτει άφθονα υλικά αγαθά, εν τούτοις δεν φαίνεται ικανοποιημένος από τη ζωή του. Κι αυτό γιατί βιώνει όπως όλοι οι άνθρωποι τις διάφορες δοκιμασίες, τις δικές του ατέλειες και αδυναμίες, των άλλων τις αποδοκιμασίες και κακίες, τις καθημερινές δυσκολίες και αμαρτίες, την υπαρξιακή αγωνία στη σκέψη του επερχόμενου θανάτου. Ποθεί λοιπόν την ανεξάντλητη και μακαρία ζωή και απευθύνει στον Ιησού το καίριο ερώτημα για την ανθρώπινη ύπαρξη: ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΩ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΕ ΑΓΑΘΕ, ΓΙΑ ΝΑ ΚΕΡΔΙΣΩ ΤΗΝ ΑΙΩΝΙΑ ΖΩΗ; Ο νέος της παρούσης ευαγγελικής διηγήσεως φαίνεται λοιπόν άνθρωπος καλός και ευγενής, πιστεύει στο Θεό και εκτελεί τα θρησκευτικά του καθήκοντα, πλην όμως μένει στους τύπους και δεν καταλαβαίνει ότι δεν σώζει ο Νόμος της Παλαιάς Διαθήκης -ακόμη κι αν έχει μοναδικές θρησκευτικές υποδείξεις, αφού η Π.Δ. είναι παιδαγωγός μόνο και δείχνει το δρόμο προς το πρόσωπο του Κυρίου- αλλά η αγάπη στον Χριστό και στους ανθρώπους, και όχι οι καλές μας πράξεις ΕΠΕΙΔΗ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ. Εσφαλμένη πεποίθηση του νεαρού κτηματία είναι ότι σώζεται κανείς από τα δικά του κυρίως καλά έργα και όχι τόσο από την αγάπη του Θεού, ο οποίος χορηγεί τη σωτηρία ως δώρο. Γι' αυτό και ρωτά τον Κύριο: «ΤΙ ΚΑΛΟ ΝΑ ΚΑΝΩ για να αποκτήσω την αιώνια ζωή;» Είναι εγκλωβισμένος ως εκ τούτου στον εαυτόν του, αφού βλέπει ακόμα και τη λύτρωσή του ως δικό του έργο και όχι δωρεά του Θεού (Ιω. Καραβιδόπουλου, όπ. αν.).

Ο Χριστός δεν απαντά αμέσως στο πολύ σημαντικό αυτό ερώτημα του πλουσίου νεανίσκου. Με τα λόγια Του θέλει όμως να του πει το εξής: 'Γιατί με ονομάζεις αγαθό, αφού δεν πιστεύεις ότι είμαι ο Θεός; Αν δεν με αναγνωρίζεις ως Θεό, πάψε να με ονομάζεις αγαθό, αφού αγαθός και αναμάρτητος και τέλειος είναι μόνο ο Θεός'. Η Καινή Διαθήκη είναι άλλωστε πλήρης αποδείξεων περί της Θεότητας του Ιησού, που ένας απροκατάληπτος ερευνητής, αλλά φυσικά και ο πιστός, διαπιστώνει άμεσα: Ο απόστολος Θωμάς λ.χ., βλέποντας τον αναστάντα Ιησού, αναφωνεί: "ΕΙΣΑΙ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΟΥ ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΜΟΥ". Ο Χριστός τότε δεν αρνείται ότι είναι Θεός, αλλά το επιβεβαιώνει κιόλας, αφού του λέει: "Πείστηκες επειδή με είδες με τα μάτια σου. Μακάριοι εκείνοι που πιστεύουν χωρίς να μ' έχουν δει" (Ιω. 20,28-29). Ακόμη, ο απόστολος Παύλος γράφει: Η Χάρη του Θεού μάς καθοδηγεί να ζήσουμε με σωφροσύνη και δικαιοσύνη, "περιμένοντας την μακαριότητα που ελπίζουμε, δηλαδή την εμφάνιση της δόξας ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΑ ΜΑΣ, ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ" (Τίτ. 2,11-13). Και στους Φιλιπησίους, ο Απόστολος των εθνών, γράφει: "Να υπάρχει μεταξύ σας το ίδιο φρόνημα που είχε ο Ιησούς Χριστός, Ο ΟΠΟΙΟΣ, ΑΝ ΚΑΙ ΗΤΑΝ ΘΕΟΣ, δεν θεώρησε ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟ ΘΕΟ αποτέλεσμα αρπαγής, αλλά τα απαρνήθηκε όλα και πήρε μορφή δούλου, έγινε άνθρωπος... υπακούοντας μέχρι θανάτου, και μάλιστα θανάτου σταυρικού" (2,5-8) (βλ. και «Διάλογος Ορθοδόξου και Χιλιαστού», Π. Παναγιωτίδη, εκδ. Απολύτρωσις, Θεσσαλ. 1991).

Στη συνέχεια ο Ιησούς απαρίθμησε στον νεαρό και πλούσιο θρησκευόμενο τις σημαντικότερες εντολές του Δεκαλόγου, που οδηγούν στις σωστές σχέσεις με το Θεό και τους ανθρώπους, τοποθετώντας ως πρώτη το «ΟΥ ΦΟΝΕΥΣΕΙΣ». Είναι ανάγκη να γνωρίζουμε ότι ψυχικό φόνο διαπράττει κανείς και με την αντιπάθεια, το μίσος και την κακία και όχι μόνο με τον σωματικό φόνο. Αμέσως μετά το φόνο απαρίθμησε ο Χριστός ΤΗΝ ΜΟΙΧΕΙΑ. Γιατί; Διότι ο μὲν φόνος είναι σωματικός θάνατος, αλλά και η μοιχεία είναι πνευματικός θάνατος. Γι' αυτό και ο γάμος σε δύο μόνο περιπτώσεις λύεται κατά τον Χριστό: Με τον θάνατο, οπότε με φυσικό τρόπο λύεται, και με την μοιχεία, που είναι εκούσια καταστροφή της αγάπης και διάλυση της σχέσης με τον Θεό. Ακόμη, το «ΤΙΜΑ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΣΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΣΟΥ» είναι πολύ σημαντική εντολή του Θεού, τόσο στην Παλαιά Διαθήκη όσο και στη διδασκαλία του Ιησού Χριστού. Οι γονείς δεν είναι απορρίμματα για να πετιούνται μακριά από την οικογένεια, αλλά συνδημιουργοί του Θεού και εκείνοι στους οποίους χρωστάμε την ίδια μας τη ζωή. Και ως προς το «ΑΓΑΠΗΣΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΣΟΥ ΣΑΝ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟΝ ΣΟΥ», τι έχουμε να πούμε άραγε; Αγαπάμε πράγματι τους άλλους σαν τον εαυτόν μας, ή αγαπάμε μόνο και αποκλειστικά τον εαυτόν μας; Και αν τους αγαπάμε, ίσως τους αγαπάμε μόνο μέχρι εκεί που θίγεται λίγο το προσωπικό μας συμφέρον. Τότε τους εγκαταλείπουμε. Ή, αν δεν τους εγκαταλείπουμε, τις περισσότερες φορές κλεινόμαστε στο ατομικό μας κάστρο -όπως και τα σαλιγκάρια που κρύβονται στο καβούκι τους- με τις μικροχαρές και εγωισμούς μας και αφήνουμε πολλούς άλλους έξω (βλ. 'Το Ευαγγέλιο του Ματθαίου', Νικ. Σωτηρόπουλου, εκδ. 'Ο Σταυρός', Αθ. 1981).

Ο πλούσιος επιχειρηματίας της ευαγγελικής περικοπής γνωστοποιεί στη συνέχεια στον Ιησού πως τις εντολές του Νόμου τις τήρησε εκ νεότητός του. Προφανώς όμως δεν ένοιωθε αλλαγή στη ζωή του, διότι είχε ένα μεγάλο μειονέκτημα: ΗΤΑΝ

ΥΠΟΔΟΥΛΟΣ ΣΤΑ ΥΛΙΚΑ ΑΓΑΘΑ, τον κυρίευε το χρήμα. Και χρησιμοποιούσε τη θρησκευτικότητα του ΣΑΝ ΑΛΛΟΘΙ για την έλλειψη εσωτερικής ζωής και ελευθερίας, την αδυνατότητα αληθινής σχέσης με το Θεό και τους συνανθρώπους του (βλ. και άρθρο του Ιωάννη Κορναράκη: Ο νεανίσκος με τα πολλά κτήματα αλλά χωρίς νήψη, από paterikakeimena.blogspot.gr). Στο μεγαλύτερο μέρος μάλιστα της ψυχής του νεαρού επιχειρηματία ΚΥΡΙΑΡΧΟΥΣΕ Η ΜΑΤΑΙΟΔΟΞΙΑ, η οποία, και σύμφωνα με τον γάλλο ποιητή Πιρόν, είναι το χειρότερο είδος μυωπίας (βλ. 'Ψιχία από της Τραπέζης', Συλλογή Κ. Κούρκουλα, Αθ. 1973). Ο Χριστός είναι εκείνος βέβαια που διδάσκει ότι, «όπου είναι ο θησαυρός κάποιου, εκεί θα είναι και η καρδιά του» (Μθ. 6,21). Αν ο θησαυρός του είναι ο Τριαδικός Θεός, τότε προσανατολίζεται προς αυτόν και Αυτόν φυσικά λατρεύει. Αν ο θησαυρός του ανθρώπου είναι επίγειος, υλικός και προσωρινός, τότε μένει εγκλωβισμένος στην ύλη και καθώς διαθέτει σπασμένα πνευματικά φτερά αδυνατεί να υψωθεί και να ενωθεί καρδιακά με την ουράνια χαρά του παραδείσου.

Απαιτείται ως εκ τούτου θεραπεία και αποδέσμευση από την ΚΑΤΑΔΥΝΑΣΤΕΥΣΗ του πλούτου, αλλά και σωστή ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ του υπέρ των άλλων. Διότι ο πλούτος δικαιολογείται στην Ορθόδοξη Εκκλησία μόνο εφόσον ανακουφίζει αναγκασμένους και δαπανάται υπέρ των άλλων. Για τους Πατέρες της Εκκλησίας άλλωστε, όταν δύναται κάποιος να ντύσει τον γυμνό, να θρέψει τον πεινασμένο, να ανακουφίσει τον πτωχό -αλλά και να γλυκάνει τον πόνο κάποιου, να αποτρέψει ένα κακό, να προσφέρει ένα καλό λόγο κ.α.- και δεν το κάνει, του πρέπει τότε η ονομασία «λωποδύτης» και ΤΟΣΟΥΣ ΑΔΙΚΕΙ ΟΣΟΥΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΣΥΝΔΡΑΜΕΙ (Μ. Βασιλείου 31,276). Και η ίδια βέβαια η ελεημοσύνη μπορεί να αποβεί άλλοθι της κοινωνικής αδικίας, όπως επισημαίνουν πολλοί εκκλησιαστικοί Πατέρες. Ο άγιος Γρηγόριος ο Νύσσης (4ος αι.) π.χ. λέει: "Ποιο το όφελος αν δημιουργείς πολλούς φτωχούς με τη εκμετάλλευση και κατόπιν ανακουφίζεις έναν (ή ελάχιστους) με την ελεημοσύνη; ΑΝ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΤΩΝ, ΔΕ ΘΑ ΥΠΗΡΧΕ ΟΥΤΕ ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ ΤΩΝ ΕΞΑΘΛΙΩΜΕΝΩΝ" (Ρ.Γ. 46, 445 Α-Β) (βλ. και Θέματα Χριστιανικής Ηθικής, κεφ. 'Το κοινωνικό πρόβλημα', ΟΕΔΒ, Αθ. 2011).

Ο Ιησούς τού απάντησε: "Αν θέλεις να γίνεις ΤΕΛΕΙΟΣ, πήγαινε πούλησε τα υπάρχοντά σου και δώσε τα χρήματα στους φτωχούς, και θα έχεις θησαυρό στους Ουρανούς (ήτοι, κοντά στο Θεό). ΚΙ ΕΛΑ ΝΑ ΜΕ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙΣ". Στην ουσία είναι σαν να του αποκαλύπτει: «Αν με αναγνωρίζεις ως Θεό και επιθυμείς τον αγιασμό σου, ζήσε ΕΚΟΥΣΙΑ ως ακτήμων ΓΙΑ ΧΑΡΗ ΜΟΥ και ακολούθησε το δρόμο μου, ΔΙΟΤΙ ΕΓΩ Ο ΙΔΙΟΣ ΕΙΜΑΙ Η ΑΙΩΝΙΑ ΖΩΗ ΠΟΥ ΨΑΧΝΕΙΣ ΜΕ ΑΓΩΝΙΑ!» Για να κερδίσει επομένως ο άνθρωπος τον παράδεισο απαιτείται, εκτός από την προσευχή και τη μυστηριακή ζωή, και η αγωνιστική συμμετοχή του, διότι η 'βασιλεία του Θεού' έχει και κοινωνικό και προσωπικό χαρακτήρα. Δεν αναμένεται τελεσίδικα μόνο στο μέλλον, αλλά σχετίζεται άμεσα και με την παρούσα ζωή και την ελάττωση του ανθρωπίνου πόνου (βλ. Θέματα Χριστιανικής Ηθικής, όπ. αν.). Άλλωστε, και σύμφωνα με τον Κύριο, "καλύτερο είναι να δίνεις, παρά να παίρνεις" (Πράξ. 20,35). Ο Ιησούς προσέφερε επίσης στο νέο αυτόν -και προσφέρει και σε όλους τους νέους του κόσμου- την μεγαλύτερη ευεργεσία και την ύψιστη τιμή: Να γίνει απόστολός Του, να στραφεί και προς τους άλλους, να αγαπήσει πραγματικά τον κόσμο, να προσφέρει από αυτό που είναι πρώτα και μετά από αυτό που έχει, να ευαγγελιστεί

τα έθνη, να μιλήσει σε όλους για τον Χριστό και τη βασιλεία Του. Γιατί δεν μπορεί κάποιος να προσκολληθεί εξίσου καί στον Χριστό καί στον μαμωνά. Έναν από τους δύο κοροϊδεύει, ή βρίσκεται σε μεγάλη σύγχυση. Ο νεαρός όμως έφυγε σκυθρωπός και με κατεβασμένο το κεφάλι, αφού ΑΓΑΠΗΣΕ ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ και ήταν ΥΠΟΔΟΥΛΩΜΕΝΟΣ σ' αυτό. Η θρησκευτικότητά του εξυπηρετούσε δηλαδή τους εγωκεντρικούς μηχανισμούς συντήρησής του στη ζωή και δεν σήμαινε κατ' ουδένα τρόπο την πλήρη αποδοχή του θελήματος του Θεού.

Τότε βρήκε ευκαιρία ο Θεάνθρωπος και μίλησε για την ζημιά που μπορεί να επιφέρει στον άνθρωπο ο πλούτος ΩΣ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΙΑ, αφού μεταθέτει το υπαρξιακό βάθος στα υλικά ή ψυχικά αγαθά και όχι στο ίδιο το πρόσωπο του Χριστού. Πολλοί δυσανασχέτησαν τότε γιατί, σύμφωνα με την αντίληψη της εποχής (αλλά και για τον πολύ μεταγενέστερο δυτικό-προτεσταντικό, θρησκευτικό καπιταλισμό), Ο ΠΛΟΥΤΟΣ ΗΤΑΝ ΣΗΜΑΔΙ ΕΥΝΟΙΑΣ του Θεού. Ο Χριστός αντιστρέφει όμως τα πράγματα και τα λόγια Του δηλώνουν πως, εκείνος που ΑΓΚΙΣΤΡΩΝΕΤΑΙ στο χρήμα, έχει βρει το θεό του, αλλά όχι τον αληθινό Θεό. Στην πραγματικότητα λατρεύει ΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, που δένει τον άνθρωπο στην ύλη και πνίγει την αληθινή χαρά και ελευθερία, αφού υποτάσσει στο 'έχειν' και διαστρέφει έτσι το 'είναι' (βλ. 'Το κατά Μάρκον Ευαγγέλιο', όπ. αν.), το ίδιο το νόημα της ζωής. Αν ο πλούσιος είναι δηλαδή υπερήφανος και αμάλακτος, αν ζει μόνο για να υλοποιεί ανούσιες και βλαβερές επιθυμίες, αν είναι ανελεήμονας απέναντι σε χήρες και ορφανά και πονεμένους, αν δεν μπορεί να αναπνεύσει τον αέρα της πνευματικής ελευθερίας, αν δεν βρίσκει ποτέ χρόνο για να ασχοληθεί με το Θεό και την καλλιέργεια της ψυχής του, ΤΟΤΕ ΕΙΝΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΝΕΚΡΟΣ.

Αν όμως μεταμεληθεί, και ζήσει με ψυχικό μεγαλείο και ελεήμονα συμπεριφορά, τότε η θύρα της αιώνιας ζωής είναι ανοικτή. Και είναι ανοικτή όχι μόνο στους πλούσιους κάθε εποχής, αλλά και στον καθένα από εμάς που θα θελήσει να βρει τον πραγματικό εαυτό του κοντά στον Θεό και τους ανθρώπους και να σωθεί. Ο χριστιανός εξάλλου που πιστεύει πραγματικά στο Θεό δεν μπορεί να νοιάζεται μόνο για την 'ψυχούλα' του, δεν μπορεί να είναι απαθής και μοιρολάτρης, αφού και ο Χριστός ταύτισε τον εαυτόν του με τους πεινασμένους, τους ξένους, τους άρρωστους και τους φυλακισμένους, και τόνισε πως αδιαφορία γι' αυτούς είναι αδιαφορία για τον ίδιο (βλ. Θέματα Χριστιανικής Ηθικής, όπ. αν.). Στην απορία των μαθητών "και ποιος τότε μπορεί να σωθεί;", ο Ιησούς απαντά όπως και στην αρχή της διήγησης: Ο Θεός μόνο είναι η πηγή της αγαθότητας και ο προσφέρων την αιώνια ζωή. Όλα είναι στα χέρια του Θεού. ΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΩΡΟ στους ανθρώπους και η σωτηρία είναι κι αυτή δώρο δικό Του. Η λύτρωση του ανθρώπου δεν είναι δηλαδή αυτοκατάκτηση, δεν εξαρτάται από την αυτάρκεια και αξία μας, την σπουδαιότητά μας και την τελειομανία μας, αλλά από τον δοκιμάσαντα τον Σταυρό και το θάνατο για την ημών σωτηρία, παντελεήμονα και ανάργυρο ιατρό ψυχών και σωμάτων, Κύριο Ιησού Χριστό.

"Πλούτος, τιμή και δόξα μονάχα στο Θεό υπάρχουν", τραγουδά ο Σούμπερτ ('Διάλεξε το Δρόμο σου', Τ. Toth, εκδ. 'Φως', Αθ. 1984). Φοβερό άλλωστε, διδάσκουν αρχαίοι και νέοι φιλόσοφοι ότι είναι, το κακό της πλεονεξίας και το

πάθος της πολυτέλειας, όταν τόσοι και τόσοι συνάνθρωποί μας στερούνται ακόμη και του επιούσιου (βλ. 'Ο Χριστός και ο καινούριος κόσμος του Θεού', Νικολάου Νευράκη, Αθ. 1989). Οι φιλάργυροι εξάλλου ζουν όπως ακριβώς φοβούνται ότι θα πεθάνουν, δηλαδή «στην ψάθα». Και είναι τραγικό να βλέπει κανείς «σφόδρα» πλούσιους ανθρώπους να στερούνται από φιλαργυρία και τα απολύτως αναγκαία, τη στιγμή που θα μπορούσαν να ελεήσουν πολλούς πτωχούς και να προσφέρουν συμπόνια και καλοσύνη, απ' τα οποία έχει τόση ανάγκη ο κόσμος διαχρονικά. Ωραιότατα ο Μ. Βασίλειος γράφει ότι τα υλικά και κοινωνικά αγαθά, όταν δεν χρησιμοποιούνται υπέρ των άλλων, μοιάζουν με τα πηγάδια εκείνα που μένουν αχρησιμοποίητα και έτσι το νερό τους παύει πλέον να είναι κατάλληλο για πόση (31,276). Και όπως η ακινησία του νερού της Νεκράς Θάλασσας (και άλλοι λόγοι) αφάνισε τη ζωή απ' αυτήν, έτσι και ΣΤΗΝ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑ (ακινησία χρημάτων προς ανακούφιση των άλλων) ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΟΥΤΕ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΥΤΕ ΧΑΡΑ.

Τέλος, ζωή χωρίς Θεό, ή γεμάτη από υποκατάστατα του Θεού (δουλεία στη δόξα, το χρήμα, την ηδονή, την ατομική μας αξία), είναι δυστυχισμένη, μαραμμένη και πληγωμένη. Όταν ο άνθρωπος ΔΕΝ ΑΠΑΡΝΕΙΤΑΙ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ (τη δική του σιγουριά και ασφάλεια) και δεν σηκώνει εκούσια το σταυρό του χάριν του Χριστού, γιατί στηρίζεται στις δικές του δυνάμεις, τη δική του δικαιοσύνη ή στα κοσμικά του αξιώματα (βλ. 'Λόγος και Ύπαρξη', Κων/νου Γρηγοριάδη, τ. Α', έκδ. Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθ. 2001), τότε ανήκει στους «πλούσιους», σε εκείνους που μόνο αρνητικά αναφέρεται η Αγία Γραφή. Υπό την έννοια αυτή «πλούσιος» είναι και ο φτωχός εκείνος που ζει ατομιστικά και αδιαφορεί για τους άλλους γύρω του (βλ. 'Κυριακοδρόμιο', εκδ. Άρτος Ζωής, Αθ. 2011, άρθρο του καθηγ. Μιλτιάδη Κωνσταντίνου στην Κυριακή ΙΒ' Ματθαίου). Ζώντας έτσι ο άνθρωπος, δεν μπορεί να ελευθερωθεί από τη φθαρτότητα και θνητότητα και μένει ένα ον σε απομόνωση, υποδουλωμένο στην ιδίαν λογική και τον καταναγκασμό του εγώ του. Ο άνθρωπος τότε θρηνεί καθημερινά (σωματικά και ψυχικά) –κι αυτό εκφράζει το άγχος, η αγωνία μπροστά στο θάνατο και το ανικανοποίητο της καθημερινής ζωής- για τη χαμένη χαρά και ελπίδα του. Και μοιάζει ο θρήνος αυτός με το κλάμα της ερήμου Σαχάρας, όπως ακούγεται σαν θηρίο τραυματισμένο εξαιτίας του στροβιλισμού της άμμου, να συρίζει τις ήσυχες νύχτες όταν ο σιγανός αέρας φυσά. Τότε ο οδηγός του караβανιού εξηγεί στους ταξιδιώτες ότι η φωνή αυτή είναι «το παράπονο της ερήμου», που θρηνεί το κατάντημά της, αφού κάποτε ήταν ανθισμένο περιβόλι και πράσινος κάμπος (Τ. Toth, όπου ανωτέρω).